

**INKLYUZIV TA'LIM SHAROITIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR
VA VIZUALIZATSIYA VOSITALARI ORQALI CHET TILI
DARSLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH**

Mamatusunova Umida Shuxratovna

*O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, Nemis tili nazariy fanlar kafedrası stajyor
o'qituvchisi*

ANNOTATSIYA. Ushbu ilmiy ishda ta'lim sharoitida chet tilini o'qitish jarayonida raqamli texnologiyalar hamda vizualizatsiya vositalaridan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tezismda turli ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan o'quvchilar uchun moslashtirilgan elektron ta'lim resurslari, interaktiv platformalar, multimedia vositalari va vizual materiallarning chet tilini o'zlashtirish samaradorligiga ta'siri yoritilgan. Mening fikrimcha, raqamli va vizual vositalardan kompleks foydalanish o'quvchilarning bilish faolligini kuchaytiradi, o'quv motivatsiyasini oshiradi, individual o'zlashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda inklyuziv sinfda qulay psixologik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, inklyuziv ta'limda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini didaktik maqsadga muvofiq qo'llash chet tili darslarining samaradorligini sezilarli darajada oshirishi ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, raqamli texnologiyalar, vizualizatsiya, chet tili ta'limi, multimedia, interaktiv platforma, individual yondashuv, kommunikativ kompetensiya, AKT, motivatsiya, differensial ta'lim.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, inklyuziv ta'limni rivojlantirish, barcha o'quvchilar uchun teng va sifatli ta'lim imkoniyatlarini yaratish davlat ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi jismoniy, psixologik yoki intellektual rivojlanishida o'ziga xos ehtiyojlarga ega bo'lgan o'quvchilarning umumiy ta'lim muhitida samarali bilim olishini ta'minlashdan iborat. Mening shaxsiy mulohazam shuki, inklyuziv ta'lim samaradorligi faqatgina maxsus metodlarni qo'llash bilangina emas, balki zamonaviy raqamli texnologiyalar hamda vizual ta'lim vositalarini ta'lim jarayoniga ilmiy asosda integratsiya qilish orqali yanada ortadi. Chunki har bir o'quvchining axborotni qabul qilish usuli, psixologik xususiyatlari va kognitiv imkoniyatlari bir-biridan farq qiladi. Shu sababli darslarda elektron taqdimotlar, animatsiyalar, infografikalar, virtual laboratoriyalar, interaktiv platformalar va multimedia resurslaridan foydalanish o'quv materialining tushunarligini oshiradi hamda bilimlarni mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi.

Chet tilini o'qitishda vizual axborotning ustunligi ayniqsa inklyuziv ta'lim sharoitida yaqqol namoyon bo'ladi. Eshitishda, nutqida yoki diqqatni jamlashda muammolari mavjud bo'lgan o'quvchilar ko'rgazmali materiallar orqali yangi leksik birliklar va grammatik hodisalarni tezroq qabul qiladilar. Raqamli texnologiyalar esa har bir o'quvchining individual sur'atda ishlashiga imkon yaratib, differensial yondashuvni samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Shuningdek, zamonaviy ta'lim platformalarining qo'llanilishi o'quvchilarni mustaqil o'rganishga undaydi, ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi hamda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interaktiv hamkorlikni mustahkamlaydi. Shu nuqtai nazardan inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalar va vizualizatsiya vositalaridan foydalanishning ilmiy-pedagogik imkoniyatlarini o'rganish bugungi kunning dolzarb ilmiy masalalaridan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotimning asosiy maqsadi inklyuziv ta'lim sharoitida raqamli texnologiyalar va vizualizatsiya vositalaridan foydalanish orqali chet tili darslarining pedagogik samaradorligini ilmiy jihatdan tahlil qilish hamda ularning turli ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rnini aniqlashdan iborat. Shuningdek, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia resurslari, interaktiv platformalar va vizual didaktik materiallarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish orqali o'quvchilarning kommunikativ faolligi, o'quv motivatsiyasi, mustaqil ta'lim ko'nikmalari hamda individual o'zlashtirish imkoniyatlarini kengaytirishning pedagogik mexanizmlarini asoslash ham tadqiqotning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida inklyuziv sinflarda differensial yondashuvni samarali tashkil etish, qulay psixologik muhitni shakllantirish va barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratishda raqamli texnologiyalar hamda vizualizatsiya vositalarining didaktik imkoniyatlari yoritiladi.

So'nggi yillarda ta'lim tizimining raqamlashtirilishi inklyuziv ta'limni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. Ayniqsa, chet tilini o'qitish jarayonida raqamli texnologiyalar va vizualizatsiya vositalaridan foydalanish o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'limni tashkil etishning eng samarali yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Inklyuziv ta'limning asosiy tamoyili barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyat yaratishdan iborat bo'lib, bunda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari muhim pedagogik vosita vazifasini bajaradi. Vizualizatsiya vositalari, jumladan infografikalar, elektron taqdimotlar, videomateriallar, animatsiyalar, interaktiv xaritalar va elektron kartochkalar murakkab til birliklarini sodda hamda tushunarli shaklda o'zlashtirish imkonini yaratadi. Ayniqsa, eshitishda, nutqida yoki diqqatni jamlashda qiyinchiliklari mavjud bo'lgan o'quvchilar uchun ko'rgazmali axborot matnli ma'lumotlarga nisbatan samaraliroq qabul qilinadi. Natijada yangi leksik birliklar,

grammatik konstruktsiyalar va kommunikativ vaziyatlar tezroq o'zlashtiriladi hamda uzoq muddatli xotirada mustahkam saqlanadi.

Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan interaktiv mashg'ulotlar o'quvchilarning darsdagi ishtirokini faollashtiradi. Elektron platformalar, virtual sinf muhitlari, multimedia dasturlari va mobil ilovalar har bir o'quvchiga individual sur'atda ishlash imkoniyatini yaratadi. Bu esa differensial ta'limni samarali tashkil etishga, bilimlarni individual nazorat qilishga hamda o'quvchilarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Inklyuziv ta'limda psixologik qulay muhitni yaratish ham muhim omillardan biridir. Raqamli vositalar orqali tashkil etilgan topshiriqlar o'quvchilarda muvaffaqiyat hissini shakllantiradi, o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi va chet tilida erkin muloqot qilishga undaydi. Ayniqsa, multimediasiga asoslangan mashqlar, ovozli topshiriqlar, interaktiv o'yinlar va vizual materiallar o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirib, dars jarayonidagi psixologik zo'riqishni kamaytiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar va vizualizatsiya vositalaridan kompleks foydalanish inklyuziv ta'lim sharoitida chet tili darslarining sifatini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu vositalar nafaqat til kompetensiyasini rivojlantirish, balki tanqidiy fikrlash, axborot bilan ishlash, hamkorlikda faoliyat olib borish va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Shu bois zamonaviy chet tili ta'limida raqamli texnologiyalarni inklyuziv pedagogika tamoyillari bilan uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi PQ-241-son "2022–2026-yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha Milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF-6108-son "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
4. Nurmatova Sh.Sh. Inklyuziv ta'limda darslarni tashkil etishning zamonaviy tendensiyalari // *Raqamli texnologiyalar davrida tillarni intensiv o'qitishning psixologik-pedagogik jihatlari*. Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. – Toshkent, 2023. – B. 212–216.
5. Jalolov J.J. English Language Teaching Methodology. – Tashkent: Fan va texnologiya, 2015. – 336 p.

6. Pasenkova N.M. Metodicheskie rekomendatsii dlya pedagogicheskix rabotnikov obrazovatelnyx uchrejdeniy po organizatsii raboty s detmi s ogranichennymi vozmojnostyami zdorovya v usloviyax inklyuzivnogo obrazovaniya. – Stavropol, 2012. – 46 s.

7. Sharafutdinova T.M. Obuchayushchiye igry na urokakh angliyskogo yazyka // *Inostrannye yazyki v shkole*. – 2005. – №8. – S. 46–50.